

Փոխան Խմբագրականի

Սուրբ Գրիգոր Նազիանզացի, արտայայտուելով Բարսեղ Հայրապետի մասին, կ'ըսէ. «Կարծեք, ան նախքան իր ծնունդը արդէն եկեղեցական էր»: Եւ այս պահուս, որքա՛ն պատշաճ կը հնչեն այս խօսքերը մեր հանգուցեալ Պատրիարք Սրբազան Հօր համար, որուն եօթանասուն տարիներու երկա՛ր ծառայութիւնը Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցւոյ եւ Հայ Ազգին, պիտի գար տկարացնելու իր մարմինն ու խախտելու անոր առողջութիւնը, բայց երբե՛ք միտքն ու հոգին, աշխատելու եւ ծառայելու կամքն ու պատրաստակամութիւնը: Ան երբեք չուզեց ինքզինք դատապարտել հանգիստի եւ մեղկ կեանքի, որովհետեւ կը հաւատար թէ այս երկուքը ենթական կ'առաջնորդէին ամուլթեան, եւ տակաւին մինչեւ իր հիւանդանոց փոխադրուած օրը ան մնաց ու եղաւ «Պահակը պատնէշին վրայ», մասնակցելով ժողովներու, պաշտօնական ընդունելութիւններու եւ հիւրասիրութիւններու: Ան միշտ գտնուեցաւ իր չափազանց ծանրաբեռնուած գրասեղանին ետին, չարունակելով Ս. Աթոռին աւանդութիւնը, ընդունելով ժամարարներն ու գրասենեակներու տեսուչները: Ան երբեք չանսաց սրտցաւ միաբաններու «Սրբազան, կեանքը կը վերջանայ, բայց գործը՝ երբեք» խօսքին, խորհելով թէ պիտի յաջողէր իր բոլոր առաջադրած ծրագիրները բերել իրենց աւարտին:

Մահը որոշ է, միայն ժամն է անորոշ: Մօտ տարի մըն էր, որ Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութիւնը կ'ապրէր մահուան ճշմարտութեան հետ, գիտնալով որ ան անբաժան մէկ մասն էր կեանքին, հետեւաբար Մահը, մեռնիլը չէր հարցը, որովհետեւ Հայր Աստուած երբեք Մարդուն չխոստացաւ անմահութիւն: Հարցումը քրիստոնեային, եւ մանաւանդ եկեղեցականին համար պէտք չէ ըլլայ «Պիտի մեռնի՞մ», Կամ «Ինչպէ՞ս պիտի մեռնիմ», եւ կամ «Ե՞րբ պիտի մեռնիմ», այլ «Ինչպէ՞ս պիտի ապրիմ», կեանքը պէտք է ըլլայ գլխաւոր հարցումը: Ու այսօր, փոթորկախառն անձրեւի նման յուզումն ու վիշտը կ'ողողեն մեր միտքերն ու հոգիները եւ կը կարկամեն մեր լեզուները պատմելու եւ տալու Հին Դպրոցի «Վերջին Մահականին», մեր հանգուցեալ Հօր եւ այս Սուրբ Աթոռի Գահակալին՝ Ամեն. Տ. Թորգոմ

Պատրիարք Մանուկեանի ապրած ու ծառայութեան օրերը, իբր լուսատու փարոս Սրբոց Յակոբեանց Ուխտի միաբաններուն:

Ծնած Իրաք, Պաքուպայի գաղթականներու քէմփին մէջ, այն օրերուն երբ քարացած էր մարդկային խիղճն ու սիրտը, ան եկաւ դառնալու ծառայականը մեր եկեղեցւոյ եւ Ազգին: Ծառայեց նախ իբր Համեստ Հոգեւորական, ուսուցիչ, տեսուչ, խմբավար, Հոգեւոր Հովիւ, Առաջնորդ, ի վերջոյ 1990 թուին վերադառնալու իր իրա՛ւ տունը՝ Ս. Աթոռ, իբր յաջորդը ուխտեալներու եւ նուիրեալներու փաղանգին, իբր Պատրիարք եւ գլուխ այս սրբազան Հաստատութեան, Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան, կարծէք ատով իսկ Հաստատելու Գրիգոր Նազիանզացիի խօսքը՝ ուղղած Բարսեղ Հայրապետին, թէ ան եւս իր ծնունդէն իսկ առաջ արդէն կոչուած էր դառնալու կրօնական մը, իր երաժշտական եւ գրական կարողութիւնները ի սպաս դնելու մեր եկեղեցւոյ եւ լոյսի առաքելութեան, որովհետեւ Ամենապատիւ եւ սիրեցեալ Պատրիարք Սրբազան Հայրը, քաջ կը հաւատար եւ Իր Աստուծոյ խորանին սպասարկութեամբ եկաւ Հաստատելու թէ Աստուած, Սէր եւ Արուեստ՝ միեւնոյն լոյսի ճառագայթներն էին:

Ըսուած է, «Ոսկիով լեցուն ձեռքը չի կրնար բարձրանալ դէպի Աստուած»։ Հանգուցեալ Պատրիարք Սրբազանը երբեք չեղաւ նիւթապաշտ մը: Ու նիւթապաշտ մը չըլլալու իր այս առաքինութիւնը ինքնին բաւ պիտի նկատուի ներկայացնելու Հանգուցեալը իբր առաքինի կրօնական մը իր նմաններուն մէջ: Այսպէս պարտի ըլլալ իրա՛ւ քրիստոնեան եւ նամանաւանդ եկեղեցականը, որպէսզի ան կարենայ ինքզինք ներկայացնել իբր «Անօթ պատուական, սրբեալ եւ պիտանի Տեառն»:

Փոքրիկ աղջնակ մը ենովք Նահապետի միշտ Աստուծոյ մօտ ըլլալը կը նկարագրէ իր մօր, ըսելով. «Օր մը ենովք եւ Աստուած խօսելով քալելու ելան. բաւական քալելէ ետք ենովք ըսաւ. ‘Տէր, արդէն ուշ է, պէտք է տուն երթամ’, որուն վրայ Հայր Աստուած կ’ըսէ. ‘Ինչո՞ւ ենովք, մենք բաւական քալած ենք եւ հիմա դուն արդէն իմ տանս աւելի մօտ ես քան քու տունիդ, ինչո՞ւ իմ տունս չես գար’: Եւ ենովք գնաց Աստուծոյ հետ»:

Քաջ վստահ ենք, որ մեր Երջանկայիշատակ Պատրիարք Սրբազանը երբ տակաւին հիւանդանոց կը գտնուէր եթէ իր մտային ու խօսելու կարողութիւնները տեղը ըլլային, պիտի

ըսեր. «Ահաւասիկ հողը տեղի կու տայ եւ երկինքը կը մօտենայ, իմ թագադրութեանս պահն է»:

Ձենք կրնար թաղուած մնալ մեր վիշտին մէջ, եւ արդէն ճիշդ պիտի չըլլար թոյլ տալու, որ սուգը մեզ անդամալուծէր, բան մը որ հանգուցեալ Պատրիարք Սրբազան Հայրը ինք եւս պիտի չուզէր, այլ աղօթենք ի սրտէ, որ անմահութեան Տէրը ընդունի իր եկեղեցւոյ պաշտօնէին հոգին եւ զայն դասէ այս Սրբազան Հաստատութեան երանեալ պատրիարքներու շարքին: Ս. Հոգւոյ մխիթարութիւնը կը հայցենք մեր միաբանակից եղբայրներուն, ժառանգաւոր Սաներուն, աշխատաւոր միաբաններուն, պաշտօնէութեան եւ հանգուցեալ Պատրիարք Սրբազան Հօր ընտանեկան պարագաներուն համար, որոնք հոգեպէս ընկճուած են այս անդարմանելի կորուստին պատճառաւ:

Այս առթիւ պիտի ուզէինք մեր յատուկ երախտագիտութիւնն ու սրտագին շնորհակալութիւնները յայտնել Ֆրանչիսքեան Եղբայրակցութեան Քուսթոս՝ Փիցապելլային, որ մեր վիշտի օրերուն բացաւ դռները իրենց բուժարանին, եւ լաւագոյն խնամքը տրամադրեց մեր Լուսահոգի Պատրիարք Սրբազան Հօր: Ըսուած է թէ ուրախութեան պահուն բարեկամներու ներկայութիւնը կը տասնապատկէ ուրախութիւնը, մինչդեռ սուգի պարագային այդ նոյն բարեկամներու ներկայութիւնը տարօրինակօրէն կը թեթեւցնէ վիշտն ու տխրութիւնը սգաւոր ընտանիքի անդամներուն սիրտէն:

Աչք յարտասուս խոնարհած իր անթառամ յիշատակին առաջ, աղօթիւք եւ պաղատանօք կը խնդրենք, որ Յաւիտենական Քահանայապետը՝ Քրիստոս, օրհնէ մեր հանգուցեալ Պատրիարք Սրբազան Հօր անունն ու յիշատակը, եւ զինք դասէ ի դասն արդարոց: Ան իր մահկանացուն կնքեց լի աւուրբք եւ երեկոյացեալ կենօք: Այր մեծ անկաւ ... ողբացէք:

Յաւիտենական յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի:

Նուրհան Արք. Մանուկեան